

Trzoda chlewna, czyli popularne świnki, chowana jest przeważnie w pomieszczeniach zamkniętych, do których nie ma potrzeby częstego wchodzenia. Do najczęstszych wypadków spowodowanych przez świnię dochodzi na skutek przygniecenia i pogryzienia. Unikaj więc bezpośredniego z nimi kontaktu.

Przyczyną wypadków są ciasne i źle zaprojektowane pomieszczenia dla zwierząt, wypas na uwięzi, nieliczenie się z potencjalną agresją zwierząt, nietypowym zachowaniem w okresie rui czy w sytuacjach stresowych (przy załadunku, przewozie).

Bardzo groźne może okazać się spotkanie z podchodzącymi do ludzkich siedzib dzikimi zwierzętami. Nie wolno wówczas okazywać paniki, trzeba zachować spokój, oddalić się na możliwie bezpieczną odległość i zaalarmować dorosłą osobę.

Przebywając w środowisku wiejskim, trzeba pamiętać o zagrożeniu chorobami odzwierzęcymi. Są to choroby zakaźne i pasożytnicze, którymi człowiek może się zarazić od zwierząt chorych albo ta-

Lepiej nie zbliżać się do gniazd os i szerszeni!

mleka, jaj). Zakażenie może nastąpić także poprzez wdychanie zarazków zawartych w pyłach rolniczych, spożycie wody, do której dostały się ścieki i zanieczyszczenia, lub spożywanie brudnych owoców i warzyw, na których znajdowała się gleba zmieszana z odchodami zwierząt, wreszcie – poprzez zanieczyszczenie drobnych nawet skałeczeń odchodami, ziemią, obornikiem itp.

Choroby odzwierzęce, np.: brucelloza, gruźlica, wąglik, wścieklizna, toksoplazmoza, włośnica, mogą spowodować trwałe kalectwo i są bardzo trudne do wyleczenia. Chore zwierzęta muszą być izolowane i oddane pod opiekę służb weterynaryjnych.

Wzrasta liczba bardzo groźnych chorób pochodzenia kleszczowego – boreliozy, zapalenia mózgu i opon mózgowych. Do zakażenia dochodzi na skutek nieodczuwalnego ukłucia

przez kleszcze przenoszące wirusy. Ostrożność powinieneś zachować przede wszystkim podczas pobytu w lesie. Po powrocie do domu dokładnie obejrzyj ciało i w razie znalezienia w nim owada – udaj się po pomoc do lekarza, najlepiej do dermatologa.

**Nieumiejętne postępowanie ze spotykany-
mi na wsi zwierzętami może doprowadzić
do obrażeń, okaleczeń, a nawet śmierci.**

kich, które same niekoniecznie chorują, ale są nosicielami wirusów, bakterii, grzybów czy pasożytów. Do zakażenia organizmu ludzkiego dochodzi najczęściej przy bezpośrednim kontakcie z chorym zwierzęciem albo po spożyciu produktu pochodzenia zwierzęcego (mięsa,

Wozem i ciągnikiem

Do bardzo wielu wypadków na wsi dochodzi przy pracach transportowych. Często ich ofiarami są dzieci i młodzież, którzy – wbrew zakazom – uczestniczą w transporcie rolniczym. Tymczasem musisz mieć świadomość, że obsługa ciągników z przyczepami czy też samobieżnych maszyn rolniczych zarezerwo-

ścią sprzęgania i rozprzęgania przyczep, wozów i maszyn z ciągnikami rolniczymi oraz pomocą przy tych pracach. Także i te czynności mogą być wykonywane tylko przez osoby dorosłe.

Ciągnik to nie taksówka, dlatego nie wsiadaj do niego w charakterze pasażera, chcąc, by cię nim przewieziono.

wana jest wyłącznie dla dorosłych. Przy wykonywaniu tych czynności występuje bowiem duże zagrożenie najechania na przeszkody, wywrócenia się pojazdu, a także wyrządzenia szkód osobom trzecim.

Równie duże ryzyko wypadków, urazów rąk i nóg, przygniecenia czy przejechania związane jest z czynno-

W żadnym razie nie próbuj też jazdy na błotnikach i pomoście, na zaczepach i dyszlach przyczep oraz maszyn.

Nie uruchamiaj samodzielnie żadnych pojazdów używanych w rolnictwie, gdyż może dojść do wypadku. Takie pojazdy mogą obsługiwać tylko dorośli.

Nigdy nie wdrapuj się na przyczepy i wozy załadowane sianem, słomą lub zbożem! Każdego roku podczas takiej jazdy zdarza się wiele wypadków.

Jadąc rowerem, pamiętaj, aby pod żadnym pozorem nie „podczepiać się” pod będące w ruchu pojazdy rolnicze, gdyż ryzykujesz utratę równowagi i dostanie się pod koła pojazdu. Nie powinieneś również podjeżdżać zbyt blisko do jadącego z transportem pojazdu, albowiem narażasz się na uderzenie wypadającym z platformy transportowej źle rozmieszczonym na niej ładunkiem.

Warto zatem, abyś zapamiętał: na ładunkach wysokich nie wolno przewozić ludzi i żadnych przedmiotów luzem, po-

nieważ grozi to ich upadkiem i stwarza zagrożenie dla innych użytkowników dróg. Ludzi można natomiast przewozić

Wypadki w transporcie rolniczym zdarzają się najczęściej na skutek:

- zjechania z drogi i wywrócenia się ciągnika albo kolizji z innymi pojazdami,
- przewożenia osób na ładunku,
- braku odpowiedniego oświetlenia maszyny,
- nieprawidłowego doczepiania przyczep,
- niezabezpieczenia ciągnika przed samoczynnym uruchomieniem.

na przyczepie wyposażonej w przymocowane siedziska z burtami o wysokości co najmniej 1,1 m oraz drabinki umożliwiające bezpieczne wejście i zejście z przyczepy.

Takie zachowanie stanowi duże zagrożenie!

Prąd jest niebezpieczny

Trudno nawet sobie wyobrazić, jakby wyglądało nasze życie bez korzystania z najprzeróżniejszych urządzeń elektrycznych. Przy ich stosowaniu istnieje jednak bardzo duże ryzyko powstania tragicznych wypadków spowodowanych porażeniem prądem. Może dojść do zwęglenia tkanek, ciężkich poparzeń, a nawet śmierci. Szczególnie niebezpieczne, grożące właśnie śmiercią, są porażenia (nawet przy napięciu 230 V) powstałe w środowisku wilgotnym i gorącym.

Oto podstawowe zasady ostrożności przy kontakcie z instalacjami i urządze-

niami elektrycznymi w gospodarstwie rolnym, które powinieneś znać i stosować się do nich:

Pamiętaj, że wszystkie prace instalacyjne, remontowe, naprawy urządzeń i instalacji elektrycznych mogą wykonywać wyłącznie elektrycy posiadający stosowne kwalifikacje.

- zwracaj uwagę na wszelkiego rodzaju tablice ostrzegawcze znajdujące się na obiektach i urządzeniach, w których płynie prąd, oraz stosuj się do podanych na nich zaleceń; nie dotykaj zwłaszcza urządzeń oznakowanych jak na ilustracji obok;

- staraj się nie przebywać w pobliżu pracujących urządzeń i nie zbliżaj się do zerwanych przewodów linii napowietrznych, uszkodzonych kabli, w tym z zerwaną izolacją, gniazd elektrycznych i nie dotykaj ich;

- nie wspinaj się na słupy energetyczne;

- naprawy włączników, gniazd elektrycznych, bezpieczników – pozostaw dorosłym;

- wtyczkę z gniazdka wyciągaj zawsze jedną ręką, przytrzymując gniazdko drugą.

Gdybyś, pod nieobecność osoby dorosłej, zamierzał wymienić żarówkę, to przedtem

Bezpieczniki automatyczne dobrze chronią instalację elektryczną.

koniecznie wyłączyć napięcie w obwodzie oświetleniowym poprzez wykręcenie bezpiecznika (czyli tzw. korka) albo zwolnienie jego bolca (jeśli jest to bezpiecznik automatyczny) albo przesunięcie dźwignienki wyłącznika różnicowo-prądowego (nowoczesnego i skutecznego środka ochrony przed porażeniem prądem elektrycznym).

Warto, abyś zapamiętał i w razie konieczności przypominał dorosłym, że nie wolno:

- naprawiać bezpieczników topikowych (korków), zakładać drutu i innych przedmiotów metalowych; trzeba mieć stale zapas odpowiednich bezpieczników, przewidzianych dla danego natężenia prądu,

- dotykać przewodów elektrycznych niez izolowanych ani leżących na nich przedmiotów, zarówno w miejscach oznaczonych tabliczkami ostrzegawczymi, jak i tam, gdzie tabliczek takich nie ma,

- zarzucać przewodów elektrycznych słomą lub innymi materiałami, chodzić po nich ani jeździć, gdyż w ten sposób łatwo można uszkodzić ich powłokę izolacyjną,

- urządzać stanowisk pracy i składowisk bezpośrednio pod liniami elektrycznymi i w odległości mniejszej niż 2 m od skrajnych przewodów linii napowietrznych niskiego napięcia.

Skutki porażenia prądem zależą od jego natężenia i czasu oddziaływania na organizm człowieka. Dlatego ratowanie porażonego musi być natychmiastowe. Przede wszystkim musisz wyłączyć urządzenie

spod napięcia, np. przez wyjęcie wtyczki z gniazdka wtyczkowego, wykręcenie bezpieczników albo wyłączenie automatycznego wyłącznika.

Jeżeli porażony stracił przytomność – to przy braku możliwości ocucenia trzeba zastosować sztuczne oddychanie; przy zatrzymaniu akcji serca zaś – masaż serca. Czynności te powinni wykonywać dorośli.

Przed wyłączeniem urządzenia spod napięcia nie wolno dotykać porażonego, gdyż samemu można ulec porażeniu. Jeżeli mamy trudności z wyłączeniem prądu, można poszkodowanego odciągnąć za pomocą suchego kija lub stojąc na suchej desce (odizolowanie od ziemi), pociągnąć go za odzież.

W każdym przypadku należy natychmiast wezwać lekarza, ponieważ nawet, gdy porażony jest przytomny, stan jego zdrowia może być poważnie zagrożony.

Jakich prac nie wolno ci wykonywać

Pomagając dorosłym, uczysz się pracowitości i samodzielności, przygotujesz do dorosłego życia. Uczysz się także cenić pracę swoją, rodziców i innych ludzi.

Jeżeli twoja praca polega na pomocy dorosłym w lekkich czynnościach wykonywanych w gospodarstwie rolnym, jest to zjawisko korzystne i ma duże znaczenie. Jednakże powinieneś przestrzegać następujących zasad:

- twoja praca nie powinna się odbywać kosztem czasu przeznaczanego na naukę,
- pomoc w pracach związanych

z prowadzeniem gospodarstwa rolnego i innymi obowiązkami domowymi nie może odbywać się kosztem czasu niezbędnego na twój sen, wypoczynek, a nawet rozrywkę,

- powierzane ci prace nie mogą przekraczać twoich możliwości fizycznych, nie powinny narażać cię na ryzyko urazów i wypadków oraz stwarzać zagrożeń dla twojego rozwoju psychicznego i fizycznego.

Jest jednak wiele czynności i prac, których nie wolno pod żadnym pozorem ci wykonywać, dopóki nie skończysz 15 lat.

Czynności i prace zabronione dzieciom do lat 15

1.	Kierowanie ciągnikami rolniczymi i innymi maszynami samobieżnymi.	Samodzielne kierowanie ciągnikami i samobieżnymi maszynami wymaga kwalifikacji i doświadczenia. Przy wykonywaniu tej czynności występuje duże zagrożenie najechania, wywrócenia, a także wyrządzenia krzywdy innym osobom.
2.	Obsługa kombajnów do zbioru zbóż, zielonek i okopowych, maszyn żniwnych, kosiarek rolniczych, pras do słomy i siana, kopaczek do zbioru okopowych.	Są to maszyny z urządzeniami tnącymi lub gniotącymi, z wieloma wirującymi częściami, przeważnie o dużej masie. Ich bezpośrednia obsługa w warunkach polowych stwarza wiele zagrożeń przejechania, przewrócenia maszyny, przygniecenia, pochwycenia przez pracujące mechanizmy, skaleczenia, obciążenia kończyn – tak osób obsługujących, jak i postronnych.
3.	Sprzęganie i rozprzęganie maszyn i narzędzi rolniczych, przyczep i wozów z ciągnikami rolniczymi, a także pomaganie przy tych czynnościach.	Przy tych pracach występuje wysokie zagrożenie przygniecenia i przejechania, urazów rąk i nóg.
4.	Przebywanie na pomostach sadzarek do ziemniaków oraz siewników i korygowanie ich pracy poprzez strącanie nadmiaru sadzeniaków lub przegarnianie ziarna w skrzyni nasiennej.	Przy tych czynnościach występują bardzo często obciążenia palców i dłoni.
5.	Obsługa maszyn do przygotowania pasz – sieczkarni, śrutownic, gniotownic, mieszalników, rozdrabniaczy.	Występuje wysokie zagrożenie urazów dłoni przez wirujące noże, topory, walce i bębny, pochwycenia przez wały napędowe i pasy transmisyjne.
6.	Obsługa młockarni, zwłaszcza praca na górnym pomoście młockarni oraz przy współpracującej prasie do słomy.	Pracy towarzyszy duże zapylenie i hałas. Występuje duże zagrożenie pochwyceniem i uderzeniem pasami transmisyjnymi, niebezpieczeństwem pochwycenia ręki, zagrożenie upadkiem z pomostu, pochwyceniem przez elementy prasy.
7.	Przerzynanie drewna przy użyciu pilarki tarczowej („krajcegi”, „cyrkularki”) oraz wykonywanie czynności pomocniczych przy tej pracy: podawanie i odbieranie materiału, usuwanie trocin i inne prace porządkowe.	Pilarka tarczowa to jedna z najniebezpieczniejszych maszyn, przy której występuje najczęściej okaleczeń, amputacji oraz wypadków śmiertelnych. Każdy kontakt z tarczą piły kończy się poważnym urazem. Występuje często odrzut materiału, zakleszczenia, odpryski. Zagrożenie wzrasta, gdy pilarka nie ma osłon klina rozszczepiającego, urządzenia podającego materiał do cięcia poprzecznego.

8.	Wszelkie prace przy użyciu pił łańcuchowych (przecinanie pni, okrzesywanie gałęzi, prześwietlanie drzew itp.).	Posługiwanie się piłą łańcuchową wymaga siły i sprawności dorosłego mężczyzny, kwalifikacji i wprawy. Występuje wysokie zagrożenie bardzo ciężkimi urazami łańcuchem tnącym przy manewrowaniu piłą, „odbiciu” piły, opuszczeniu na nogę itp.
9.	Ścinanie drzew, ściąganie, załadunek i rozładunek drewna o średnicy większej niż 15 cm.	Są to prace wymagające specjalistycznych umiejętności, siły fizycznej i doświadczenia. Występuje wysokie zagrożenie przygnieceniem osób pracujących.
10.	Obsługa dmuchaw, przenośników taśmowych i ślimakowych.	Występuje duże zagrożenie pochwytniem przez wirujące lub przesuwane elementy oraz znaczne zapylenie przy odbiorze słomy i siana transportowanego dmuchawą.
11.	Załadunek, wyładunek i wysiew tlenkowego wapna nawozowego (wapna palonego).	Jest to substancja o silnych właściwościach pyłących, żrących i parzących, powodująca poparzenia błon śluzowych, oczu i skóry.
12.	Wszelkie prace z chemicznymi środkami ochrony roślin.	Środki chemiczne I i II klasy toksyczności to trucizny, środki III klasy są szkodliwe dla zdrowia. Występuje niebezpieczeństwo zatrucia.
13.	Prace z użyciem rozpuszczalników organicznych.	Rozpuszczalniki organiczne (benzyny, rozpuszczalniki nitro, chlorokauczukowe i inne) – składniki farb, lakierów, klejów – są szkodliwe dla zdrowia, niektóre są rakotwórcze, mają właściwości narkotyczne, ulegają rozpuszczeniu w tkance mózgowej, powodując trwałe szkody. Ich pary tworzą z powietrzem mieszaniny wybuchowe.
14.	Topienie i podgrzewanie lepiku i smoły.	Występuje zagrożenie wybuchem, pożarem, poparzeniem. Opary lepiku i smoły zawierają rozpuszczalniki organiczne.
15.	Rozpalanie i obsługa pieców centralnego ogrzewania.	Występuje niebezpieczeństwo wybuchu i pożaru, groźba poparzeń twarzy i rąk.
16.	Obsług parników, kotłów do gotowania.	Występuje niebezpieczeństwo groźnych oparzeń dzieci.
17.	Obsługa rozplodników (buhajów, ogierów, knurów, tryków).	Dorośle rozplodniki są zwykle agresywne i wymagają stałej obsługi przez sprawnego mężczyznę ze względu na zagrożenie agresją: kopnięciem, uderzeniem, przygnieceniem, pogryzieniem.